

УДК [904 : 94 : 355] (477.4) «14/17»

DOI: [https://doi.org/10.33782/eminak2021.4\(36\).554](https://doi.org/10.33782/eminak2021.4(36).554)

КЕРАМІЧНІ ВИРОБИ ПІЗНЬОСЕРЕДНЬОВІЧНОГО ТА НОВОГО ЧАСІВ ЛІТОПИСНОГО ГОРОДИЩА ЧОРНОБИЛЬ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ АРХЕОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2020 РОКУ)

Алла Курзенкова¹, Максим Курзенков²

Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф
(Київ, Україна)

¹e-mail: kurzenkova.alla@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9000-2629>

²e-mail: m.kurzenkov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5672-3035>

У статті проаналізовано чорнобильську колекцію керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів, виявлених під час археологічних досліджень літописного городища Чорнобиль у 2020 р. з метою введення археологічного матеріалу до наукового обігу, зважаючи на його інформативну перспективність. Стисло подано аналіз знахідок виявлених із заповнень об'єктів. Вдалося виявити 350 фрагментів керамічних виробів та ідентифікувати 105 форм. Серед форм найбільш численною групою є кухонний посуд, що становить 62,8%. Дослідження засвідчило, що чорнобильська колекція представлена також керамічною пластикою, зокрема фрагментами люльки. Основна кількість знахідок відноситься до XVII-XVIII ст.

Ключові слова: літописне городище Чорнобиль, керамічні вироби, пізнє середньовіччя, новий час

У результаті планомірних археологічних обстежень у зоні відчуження, що почалися у 2003 р. експедицією Інституту археології НАН України за договором з МНС України № 10/4-96 під керівництвом В.Манька, було визначено місце локалізації середньовічного Чорнобиля¹. Згодом це дало поштовх Державному науковому центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (далі – ДНЦЗКСТК), починаючи з 2004 р., започаткувати археологічні розкопки городища Чорнобиль, що тривають дотепер. Протягом 2016-2020 рр. під керівництвом завідувача сектору археології та пам'яткознавства ДНЦЗКСТК С. Переверзева було виявлено об'єкти та матеріали пізньосередньовічного та нового часів, які умовно відносимо до пам'яток «козацької доби»². Керамічний матеріал «козацької доби» має інформативну перспективність щодо вивчення історії заселення регіону, його духовної історії, історії будівництва та архітектури. Це – унікальний носій інформації у рамках українських археологічних досліджень, особливо актуальний для повної реконструкції загальної картини історичного минулого потерпілого від аварії на ЧАЕС регіону.

¹ Манько В.О., Залізняк Л.Л., Смірнов А.П., Сапожников І.В. Звіт про археологічні розвідки на території Чорнобильської зони у 2003 р. // Науковий архів Інституту археології НАН України.

² Златогорський О., Баюк В., Вашета М. Археологічні дослідження пам'яток козацької доби на Волині (за матеріалами робіт ДП «Волинські старожитності») // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні: Збірник наукових статей. 2013. Вип. 22, Ч. 1. С. 23.

Сучасний стан вітчизняної археологічної науки свідчить про те що дослідження в Україні не стоять на місці. Протягом останніх кількох років з'явилося чимало цікавих праць, присвячених як теоретичним, так і практичним питанням керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів. Зростання наукового інтересу до вивчення керамічних матеріалів «козацької доби», їхньої характеристики, походження, визначення місця виробництва засвідчили останні наукові доробки директора Державного підприємства «Волинські старожитності» Науково-дослідного центру «Охорона археологічна служба України» Інституту археології НАН України О.Златогорського, наукового співробітника Державного історико-культурного заповідника у м.Луцьку В.Баюка, наукового співробітника Волинського краєзнавчого музею М.Вашета³, наукового співробітника Інституту археології НАН України Л.Чміль⁴. Вельми актуальним є напрямок наукових досліджень наукового співробітника відділу давньоруської та середньовічної археології Інституту археології НАН України Л.Виногородської, що актуалізують питання хронології кераміки другої половини XIII – XVIII ст., пошук аналогій, впливів на тенденції формотворення у кераміці, розгляд питань технології та хронології у пізньосередньовічній кераміці⁵. З огляду на дослідження дрібної керамічної пластики, а саме фрагментів козацької люльки, особливий інтерес становить праця наукового співробітника відділу «Охорони пам'яток історії, археології та природи» Національного заповідника «Хортиця» А.Волкова⁶.

Вагомим внеском в опрацюванні археологічного матеріалу «козацької доби» стали також наукові звіти сектору археології та пам'ятокознавства ДНЦЗКСТК розкопок літописного городища Чорнобиль і його околиць у 30-кілометровій зоні відчуження 2017-2018⁷, 2020 років⁸.

Мета і завдання дослідження визначили аналіз чорнобильської колекції керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів, виявлених під час археологічних досліджень літописного городища Чорнобиль і його околиць у 30-кілометровій зоні відчуження у 2020 р. з метою введення до наукового обігу якісно-кількісного аналізу, зважаючи на інформативну перспективність археологічних об'єктів.

³ Ibid. С. 23-33.

⁴ Чміль Л.В. Кераміка Вознесенського монастиря // Лаврський альманах. Печерська фортеця та Київський Арсенал: нові дослідження. Спецвипуск 8. Київ: Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, 2008. С. 32-42.

⁵ Виногородська Л.І. До питання про хронологію середньовічної кераміки з Новгорода-Сіверського // Археологія. 1988. № 61. С. 47-57; Виногородська Л.І. Колекція кераміки XVII-XVIII ст. з розкопок замку у м. Бар Вінницької області // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. Вип. 23. Київ, 2014. С. 154-160; Виногородська Л.І., Калашник Є.С. Керамічний посуд пізньосередньовічної Вінниці (за матеріалами археологічних досліджень у 2013 р.) // Археологія. 2015. № 4. С. 91-108.

⁶ Волков А. Археологічні дослідження пам'яток козацької доби на Кам'янській Січі у 2018 р. // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. Збірник наукових статей. Присвячується 100-річчю від дня народження Д.Я. Телегіна. Вип. 28. Київ, 2019. С. 34-40.

⁷ Звіт про науково-дослідну роботу. Археологічне дослідження літописного Чорнобиля та його околиць // Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф. Керівник С.В. Переверзев. Київ, 2017. 178 с.; Звіт про науково-дослідну роботу. Археологічне дослідження літописного Чорнобиля та його околиць // Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф. Керівник С.В. Переверзев. Київ, 2018. 72 с.

⁸ Звіт про науково-дослідну роботу. Археологічне дослідження літописного Чорнобиля та його околиць // Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф. Керівник С.В. Переверзев. Київ, 2020.

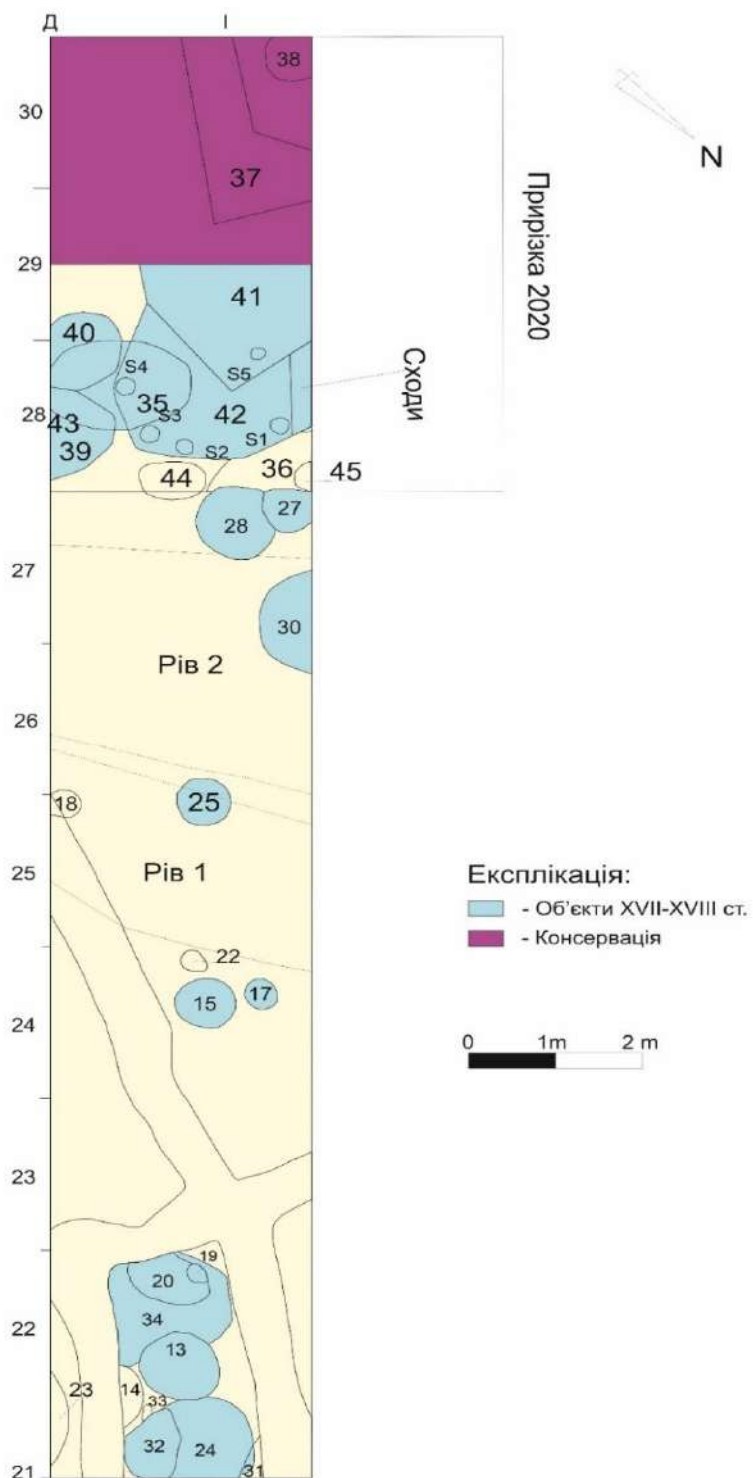

Рис. 1. Розкоп 2 літописного городища Чорнобиль 2020 р.

Переважну більшість об'єктів козацького часу було виявлено на північно-західній периферії літописного городища Чорнобиль, що досліджувалося з 2016 по 2020 рр. Досліджені матеріали мають широку дату побутування: XVII-XVIII ст. У ході дослідження було виявлено 16 археологічних об'єктів, серед них найбільш чисельніші – господарські ями (загальна кількість 14) і лъох виявлені у 2020 р. (Рис. 1).

Більшість керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів літописного городища Чорнобиль зафіксовано у п'яти господарських ямах, тоді коли в інших одинадцяти кераміка представлена у невеликій кількості. З огляду на це, доцільно стисло описати ями: 35, 39, 40, 41, 42, керамічний матеріал яких розглядається. Дослідження засвідчило, що *яма 35* розташована у південно-північній частині прирізки 3×6 м у межах квадратів Д-28 була виявлена на глибині 0,6 м (Рис. 1). Відзначимо, що вона має підовальну форму та заповнена сірим гумусованим супіском з прошарками будівельного сміття. Яма інтерпретована як господарська, попередньо датована другою половиною XVII-XVIII ст. Під ямою було знайдено частину *ями 39*⁹, що розташована в східному куті прирізки 3×3 м у межах квадрату Д-28 і частково входить у південно-східну бровку (Рис. 1.). Господарська яма має підовальну форму та заповнена темно-сірим гумусованим супіском. У ході дослідження було з'ясовано, що *яма 40* розташована у південно-східній частині прирізки 3×3 м в межах квадратів Д-28, Д-29 частково уходить у південно-східну бровку (Рис. 1). Виявлена на глибині 1,2 м вона має підовальну форму та заповнена сірим слабо-гумусованим супіском. Яма також інтерпретована як господарська, попередньо датована другою половиною XVII-XVIII ст.¹⁰

Рис. 2. Яма 41-42

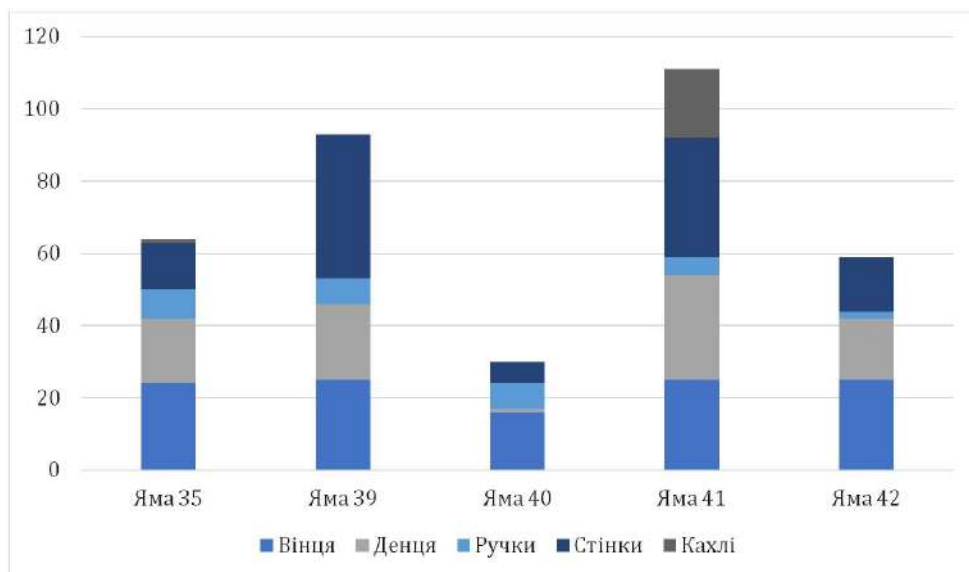
⁹ Звіт про науково-дослідну роботу. Археологічне дослідження літописного Чорнобиля та його околиць // Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф. Керівник С.В. Переверзєв. Київ, 2020. С. 22.

¹⁰ Ibid. С. 23.

Яма 41 інтерпретована як котлован льоху, розташована у північній частині розкопу в межах квадратів I-28, I-29, Д-28, Д-29, що частково входить у північно-західну бровку та у законсервовану частину розкопу (Рис. 1 і Рис. 2). Було встановлено, що досліджена частина має підквадратну форму та розміри 3×2,2 м. За виявленими стінками можна припустити, що об'єкт орієнтований кутами за сторонами світу. У північній і східній частині об'єкту глибина долівки складає 2,28 м від денної поверхні. Зазначимо, що по кутах північно-східної та південно-східної стінок вирізані 4 стовпові ями, дві з них – у східному куті, глибиною від 0,15 м до 0,3 м від долівки споруди. Заповнення споруди склав темний сильно гумусований супісок з фрагментами цегли, вугілля та печини. У північно-західній частині ями 41 зафіксоване заглиблення з вертикальними стінками та максимальною глибиною 3,23 м названою *ямою 42* (Рис. 1 і Рис. 2). Цілком ймовірно, що яма 41 і яма 42 є частинами одного об'єкту, але щоб остаточно це з'ясувати у перспективі передбачено дослідження всієї площі. За керамічним матеріалом ями датовані XVII-XVIII ст.¹¹

Для дослідження було відібрано фрагменти керамічних виробів вище окреслених ям, відповідно, виявлений археологічний матеріал представлений у достатній кількості, має задовільний стан збереження, що дало можливість ідентифікувати форму та орнаментальні техніки. Ці дані розподілялися шляхом зображення сукупності розрізнених даних у формі, зручній для сприйняття, і подаються у статті у більш стислій графічній формі. У ході дослідження було знайдено 350 фрагментів кераміки, а саме: 115 вінець (33%), 86 денець (24,5%), 22 ручки (6,5%), 107 стінок (30,5%), 20 кахлів (5,5%) та індивідуальні знахідки керамічної пластики – 2 люльки виявлені в *ямі 42* (Рис. 3, 2, 4) і 1 кульчик XVII-XVIII ст. – в *ямі 35* (Рис. 3, 6).

Діаграма 1
Розподіл фрагментів керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів за ямами літописного городища Чорнобиль

¹¹ Ibid. С.23-24

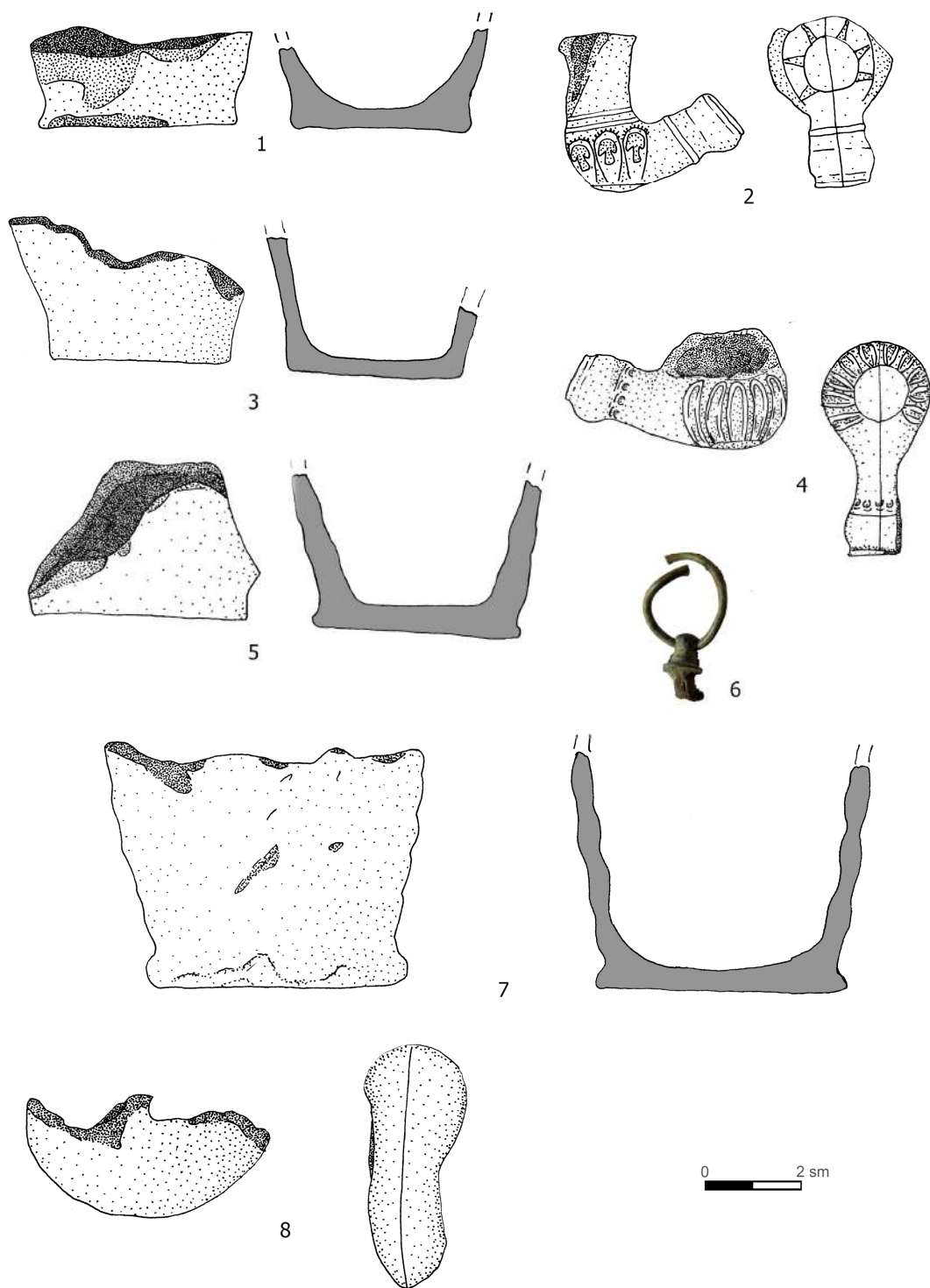
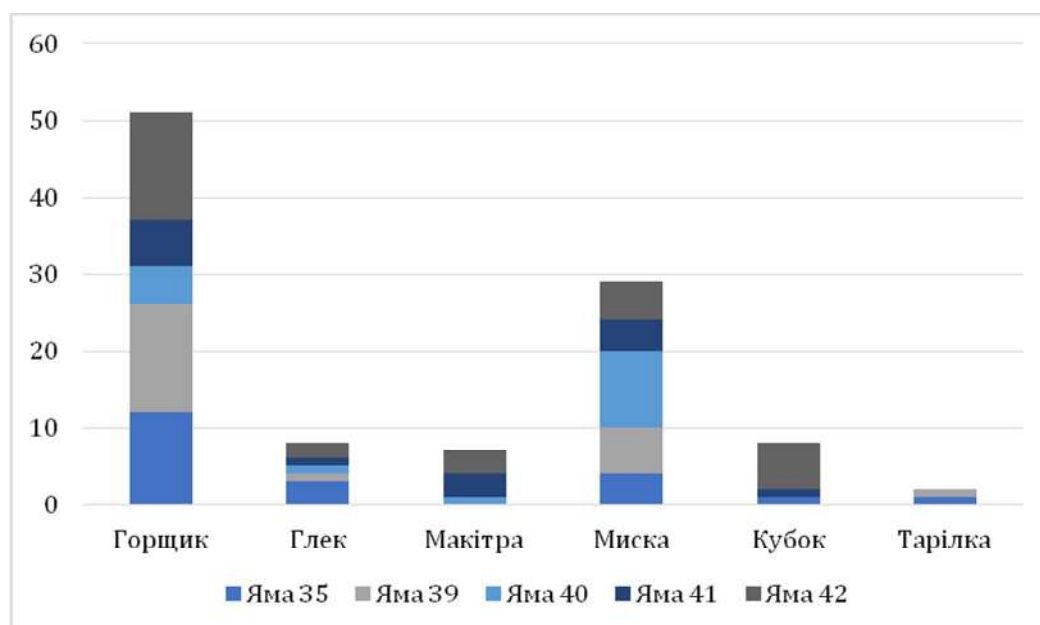

Рис. 3. Індивідуальні знахідки керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів літописного городища Чорнобиль

Відповідно до розподілу керамічних виробів, виявлених у господарських ямах, отримуємо наступні дані: *ямі 35* знайдено: 24 вінець, 18 денець, 8 ручок, 13 стінок гончарного посуду, 1 фрагмент кахлі; *ямі 39*: 25 фрагментів вінець, 21 фрагмент денець, 7 фрагментів ручок, 40 стінок гончарного посуду; *ямі 40*: 16 фрагментів вінець, 1 денець, 6 стінок гончарного посуду; *ямі 41*: 25 фрагментів вінець, 29 денець, 5 ручок, 33 стінок гончарного посуду, 19 фрагментів кахель; *ямі 42*: 25 вінець, 17 денець, 2 ручки, 15 стінок гончарного посуду.

У ході дослідження було з'ясовано, що найбільш чисельні фрагменти керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів літописного городища Чорнобиль демонструє *яма 41*.

Діаграма 2
Розподіл форм керамічних виробів
пізньосередньовічного та нового часів за ямами

Дослідження показало, що найбільш численна група знахідок серед ідентифікованих 105 форм керамічних виробів XVII-XVIII ст. представлена фрагментами кухонного посуду, а саме горщиками (48,5%), а найменше столовим – тарілками (1,9%), що відрізняються за розміром та орнаментациєю. Зазначимо, що переважна більшість виявлених горщиків відносяться до IV типу згідно типології наукового співробітника відділу давньоруської та середньовічної археології Інституту археології НАН України Л. Виногородської¹². Це посуд, який має ледь розлогі прямі вінця, як низьких, так і високих форм, із заокругленим краєм, що датується XVII-XVIII ст. та є етновизначальною ознакою української культури цього часу (Рис. 4, 1, 8, 9).

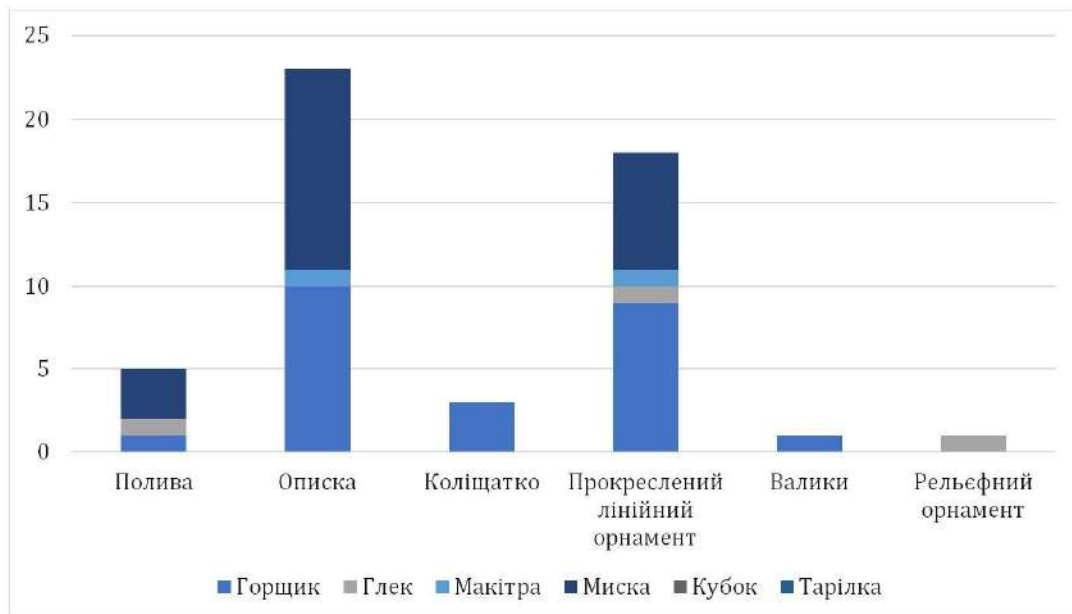
Порівняльний аналіз засвідчив, що колекція знахідок *яма 42* здебільшого

¹² Виногородська Л.І., Калашник Є.С. Керамічний посуд пізньосередньовічної Вінниці... С. 95.

включає фрагменти кухонного посуду, серед виявлених форм: 14 горщиків, 3 макітри, 2 глека, втім, виявлено також зразки столового посуду – 6 кубків (Рис. 3, 1, 3, 7) серед знахідок у ямах 39 і 40 здебільшого виявлено столовий посуд: 16 мисок і тарілку.

У цілому серед форм переважає кухонний посуд, що становить – 62,8%, столовий – 37,2%.

Діаграма 3
Співвідношення поливи й орнаментальної техніки до форм керамічних виробів XVII-XVIII ст.

У ході дослідження було з'ясовано, що з усього керамічного комплексу об'єктів серед ідентифікованих 105 форм близько 46 (43,8%) мали сліди орнаменту та 5 (4,7%) поливу. Серед орнаментальних технік використовувались: описка (50%), коліщатко (6,5%), прокреслений лінійний орнамент (39,1%), валики (2,2%), рельєфний орнамент (2,2%).

Майже в однаковій кількості представлено горщики з опискою (21,7%) та прокресленим лінійним орнаментом (19,5%), що є визначальними техніками цієї форми керамічних виробів, подібним чином в оздобленні глеків і макітер переважає прокреслений лінійний орнамент. Серія мисок переважно демонструє описку (26%), прокреслений лінійний орнамент (15%) та поливу. Слід відзначити, що полив'яні миски з бічним ребром літописного городища Чорнобиль знаходять аналогії у досліджені Л. Виногородської, а саме знахідки схожого посуду трапляються у пізньосередньовічних нашаруваннях (XVII-XVIII ст.) українських міст¹³.

Натомість для кубків і тарілок відсутня орнаментация.

¹³ Ibid. С. 100.

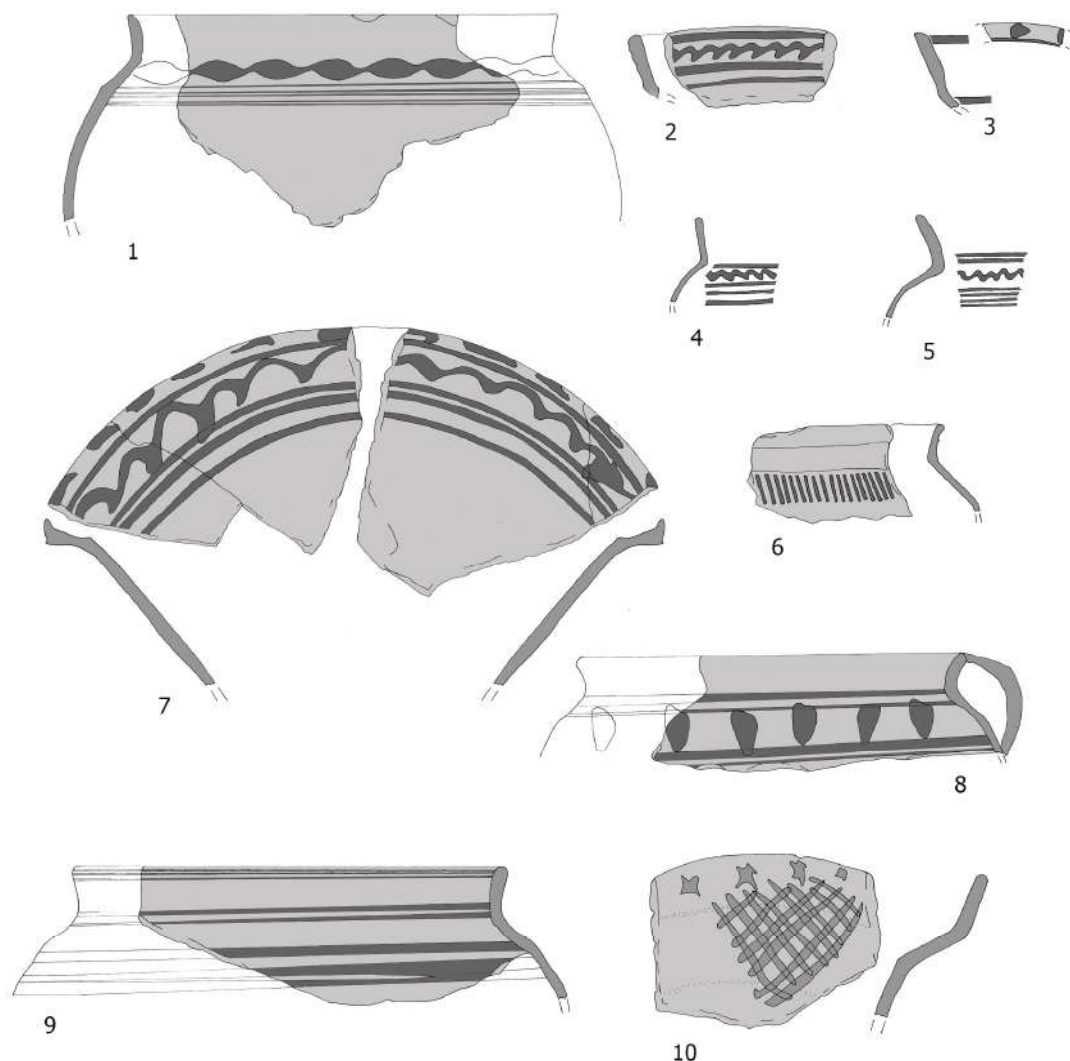

Рис. 4. Описка червоним ангобом керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів літописного городища Чорнобиль

Виявлені дані щодо орнаментальної техніки співвідносно до форм керамічних виробів XVII-XVIII ст. та господарських ям. Слід підкреслити, що серед орнаментальних технік *ями* 35 ідентифікованих 21 форми використовувалась описка червоним ангобом, неглибоке рифлення на горщику, димлена кераміка прикрашена лошінням та один з глеків був прикрашений рельєфним орнаментом т.зв. «малинами». Зазначимо, що 38% серед всіх виробів – зі слідами орнаменту та 22% – полив'яні.

Близько 72% виявлених 22 форм керамічних виробів пізньосередньовічного та нового часів *ями* 39 є орнаментованою: на димленій кераміці переважає лошіння, зустрічається описка червоним ангобом, штамп зроблений коліщатком, ріжкування та прокреслений лінійний орнамент.

Дослідження показало, що 90% виявлених форм *ями* 40 – орнаментовані, а саме

прикрашені опискою виконаною червоним ангобом (Рис. 4, 1, 7) також на одній мисці та одному горщику описка всередині поєднується з рифленням ззовні.

Слід вказати, що на 26% ідентифікованих 26 форм *ями 41* були виявлені сліди орнаменту. Серед орнаментальних технік на 2 мисках використовувалися описка червоним ангобом у середині та неглибоке рифлення ззовні, одна миска була прикрашена рифленим лінійним орнаментом, димлена кераміка – лошінням 6 фрагментів, відповідно, полива виявлена лише на 3 фрагментах стінок гончарного посуду. 50% виявлених форм керамічних виробів XVII-XVIII ст. *ями 42* – орнаментовані. Виконані у техніці описка червоним ангобом мали орнамент 60% колекції зі слідами орнаменту. Це 4 горщики, 4 миски, 1 макітра та 3 фрагменти стінок (Рис. 4, 2-5, 8-10). На одному з горщиків виявлений прокреслений орнамент у вигляді ряду горизонтальних рисок виконаний орнаментальним коліщатком (Рис. 4, 6). Відзначимо, що полива представлена лише на одній мисці, димлена кераміка прикрашена лошінням 2 фрагментів.

Отже, всього було виявлено 350 фрагментів кераміки, відповідно, з них ідентифіковано 105 форм. Зазначимо, що серед виявлених форм переважає кухонний посуд, що становить 62,8%, здебільшого – це горщики (51 форма), глечики (8 форм) та макітри (7 форм), відповідно столовий посуд складає 37,2% і представлений мисками (29 форм), кубками (8 форм) і двома тарілками. Серед ідентифікованих форм близько 46 (43,8%) мали сліди орнаменту та 5 (4,7%) – поливу.

У результаті дослідження було встановлено, що найчастішими техніками були: описка – 50% і прокреслений лінійний орнамент – 39,1%, що зустрічаються здебільшого на горщиках і мисках. Поливу виявлено лише на 3% всієї кераміки та на 5% серед орнаментованої. Дослідження показало, що серія горщиків переважно демонструє розлогі прямі вінця, як низьких, так і високих форм із заокругленим краєм, а виявлені дві полив'яні миски позначають бічне ребро, що відносяться до IV типу типології Л. Виногородської.

Таким чином, проаналізований чорнобильський керамічний комплекс, насамперед горщики, глеки і миски за формами й орнаментальними техніками тотожні до керамічних виробів інших регіонів України та є складовою частиною українського типу кераміки XVII-XVIII ст.

REFERENCES

- Chmil, L.V.** (2008). *Keramika Voznesenskoho monasteryia* [Ceramics of the Ascension Monastery]. *Lavrskiy almanakh. Pecherska fortetsia ta Kyivskiy Arsenal: novi doslidzhennia*, 8, 32-42 [in Ukrainian].
- Manko, V.O., Zaliznyak, L.L., Smirnov, A.P. & Sapozhnikov, I.V.** (2003). *Zvit pro arkeolohichni rozvidky na terytoriyi Chornobylskoyi zony u 2003 r.* [Report on archeological explorations on the Chornobyl Zone territory in 2003]. Scientific Archive of the Institute of Archeology National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
- Pereverziev, S.V. (Ed.)**. (2017). *Arkheolohichne doslidzhennia litopysnoho Chornobylia ta yoho okolyts* [Archaeological Study of the Chronicle of Chernobyl and its Environs]. *Zvit pro naukovo-doslidnu robotu. Derzhavnyi naukovyi tsentr zakhystu kulturnoi spadshchyny vid tekhnohennykh katastrof. Kyiv* [in Ukrainian].
- Pereverziev, S.V. (Ed.)**. (2018). *Arkheolohichne doslidzhennia litopysnoho Chornobylia ta yoho okolyts* [Archaeological Study of the Chronicle of Chernobyl and its Environs]. *Zvit pro naukovo-doslidnu robotu. Derzhavnyi naukovyi tsentr zakhystu kulturnoi spadshchyny vid tekhnohennykh katastrof. Kyiv* [in Ukrainian].
- Pereverziev, S.V. (Ed.)**. (2020). *Arkheolohichne doslidzhennia litopysnoho Chornobylia ta yoho okolyts* [Archaeological Study of the Chronicle of Chernobyl and its Environs]. *Zvit pro naukovo-doslidnu robotu. Derzhavnyi naukovyi tsentr zakhystu kulturnoi spadshchyny vid tekhnohennykh katastrof. Kyiv* [in Ukrainian].

- Volkov, A.** (2019). Arkheolohichni doslidzhennia pamiatok kozatskoi doby na Kamianskiy Sichi u 2018 r. [Archaeological Research of Monuments of the Cossack Era in the Kamyanska Sich in 2018]. *Novi doslidzhennia pamiatok kozatskoi doby v Ukraini. Zbirnyk naukovykh statei*, 28, 34-40 [in Ukrainian].
- Vynohrodsk, L.I.** (2014). Kolektsiia keramiky XVII-XVIII st. z rozkopok zamku u m. Bar Vinnytskoi oblasti [Collection of Ceramics of the XVII-XVIII centuries. from the Excavations of the Castle in Bar, Vinnytsia Region]. *Novi doslidzhennia pamiatok kozatskoi doby v Ukraini*, 23, 154-160 [in Ukrainian].
- Vynohrodsk, L.I. & Kalashnyk, Ye.S.** (2015). Keramichniy posud piznoserednovichnoi Vinnytsi (za materialamy arkheolohichnykh doslidzhen u 2013 r.) [Ceramic Ware of Late Medieval Vinnytsia (based on Archaeological Research in 2013)]. *Arkheolohiia*, 4, 91-108 [in Ukrainian].
- Vynohrodsk, L.I.** (1988). Do pytannia pro khronolohiiu serednovichnoi keramiky z Novhoroda-Siverskoho [On the Question of the Chronology of Medieval Pottery from Novgorod-Siversky]. *Arkheolohiia*, 61, 47-57 [in Ukrainian].
- Zlatohorskyi, O. Baiuk, V. & Vasheta, M.** (2013). Arkheolohichni doslidzhennia pamiatok kozatskoi doby na Volyni (za materialamy robit DP «Volynski starozhytnosti») [Archaeological Research of Monuments of the Cossack Age in Volyn (based on the works of the State Enterprise «Volyn Antiquities»)]. *Novi doslidzhennia pamiatok kozatskoi doby v Ukraini*, 22, 23-33 [in Ukrainian].

Alla Kurzenkova

(State Scientific Center for Protection of Cultural Heritage from Man-Made Disasters, Kyiv, Ukraine)

e-mail: kurzenkova.alla@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9000-2629>

Maksym Kurzenkov

(State Scientific Center for Protection of Cultural Heritage from Man-Made Disasters, Kyiv, Ukraine)

e-mail: m.kurzenkov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5672-3035>

Ceramic Produced Items of Late Medieval and Modern Times of Chornobyl Annalistic Settlement (on Materials of Archeological Research of 2020)

Chornobyl collection of ceramic produced items of Late Medieval and Modern Times, discovered during archaeological research of the annalistic settlement of Chornobyl in 2020, is analyzed in the paper in order to introduce archaeological material into scientific circulation, taking into consideration its informative prospects.

The fragments of ceramic produced items from five utility pits, discovered in 2020, were selected for analysis. The archaeological material from these pits is presented in sufficient quantities, has a satisfactory state of preservation, and allows to identify the shape and ornamental techniques.

350 fragments of pottery were found, of which, respectively, 105 forms were identified. Among the identified forms, kitchenware predominates, accounting for 62.8%, respectively, tableware is 37.2%. Among them, about 46 (43.8%) have traces of ornament and 5 (4.7%) of ceramic glaze. Chornobyl assemblage is also represented by ceramic plastic, namely fragments of a pipe.

The study shows that the series of pots mainly has wide flat rims of both low and high forms with a rounded edge, and two found glazed ceramic bowls have a side rib belonging to type IV according to the typology of L. Vynohrodsk.

Thus, the analyzed Chornobyl ceramic complex is identical in form and ornamental techniques to ceramics of other regions of Ukraine and is an integral part of Ukrainian type of ceramics of the 17th – 18th centuries.

Keywords: annalistic settlement of Chornobyl, ceramics, Late Medieval, Modern Times